

DE KLEINE TOOVENAAR UIT WALES

Dezer dagen is er iets bijzonders geschied: „De kleine toovenaar uit Wales” is vijf-en-zeventig geworden en eenige dagen later heeft hij zijn vijftigjarig huwelijksfeest gevierd. En daar „de kleine toovenaar uit Wales” nog altijd populair is in zijn land, heeft het dubbele feest aller aandacht getrokken. Per saldo is Lloyd George dan toch maar de man, die den grooten oorlog voor Engeland tot een goed einde heeft helpen brengen. Lloyd George is de groote drijfkracht voor de Britsche volharding geweest, zooals Clemenceau het geweest is voor Frankrijk.

Daar wordt altijd iets warm in mijn hart, als ik over David Lloyd George hoor spreken. Ik weet wel, het is op de manier van: ge moogt zeggen wat ge wilt en ik weet het zelf ook wel, dat er heel wat op hem aan te merken is, dat hij niet steeds een fraaie rol heeft gespeeld, als het erom ging iets te bereiken, dat alles weet ik wel, maar ja, ziet ge, er is toch ook zooveel menscheijk moois in deze figuur en hij heeft toch maar een geweldige verdienste voor zijn land gehad. En daar, heel ver op den achtergrond, is dan toch ook die mooie, zonnige jeugd, een jeugd met groote menscheijke idealen. Veel van die idealen mogen bevekt zijn in dit lange leven, doordat ook hem de politiek niet ongedeerd gelaten heeft, maar hij heeft ze veelal toch eerlijk nagestreefd. En in elk geval: hij is een levend menschenkind geweest, dat ondanks al zijn gebreken zijn streven aan waardevolle idealen gaf, menscheidsidealen, waarvoor het waard is te strijden.....

Maar komaan, we vertellen hier dan nu wat van den man. Hij is het waard, dat we naar enkele episoden uit zijn leven luisteren.

We zien hem dan eerst te Manchester, waar hij echter nog maar een dreumes is. Hij werd daar geboren, doordat zijn vader, een Welshman, er onderwijzer was, maar hij werd teruggevoerd naar de bakermat van zijn geslacht, doordat diezelfde vader het vanwege zijn heimwee en ziekelijkheid in dat stoffige Manchester niet meer uithouden kon. De Welsche onderwijzer keerde terug naar zijn geliefde Wales, waar hij nu een boerderij begon. Helaas, slechts voor korten tijd. De zwakke man was teruggekeerd om er te sterven. Daar is een roerende herinnering verbonden aan die eerste kinderjaren in Wales. De vader was gestorven; zijn gezin bleef onverzorgd achter en de weduwe kon niet blijven op de boerderij. En nu krijgen we deze herinnering: de kleine David is bezig met zijn oudere zusje keistenen aan te dragen, om die op te stapelen bij het hek, zoodat daar niet door zouden kunnen komen de menschen die zich gereed maakten de meubelen weg te halen uit het huis.

Een s6mbere herinnering, maar ze is verbonden aan iets, dat straalt van liefelikeheid. Als de kinderen bezig zijn hun huis te beschermen tegen de booze mannen, die de meubelen willen weghalen, komt daar oom Lloyd, de broer van hun moeder. Oom Lloyd; de kinderen houden van hem, want hij is altijd zoo goed en vriendelike voor hen. En als ze hooren, dat hij moeder en hen zal meenemen naar zijn dorp, zijn ze al wat met dat weghalen van de meubelen verzoend. Met oom Lloyd willen ze wel mee, want hij zal voor hen zorgen. Oom Lloyd, de eenvoudige dorpsschoenmaker, heeft dit kinderlike vertrouwen niet beschaamd; hij heeft voor hen gezorgd als een vader; daar kwam geen scrupel aan te kort. De s6mbere herinnering heel aan het

begin van Davids leven ging ongemerkt over in een zonnige, de herinnering aan de reis met oom Lloyd, die voor allen zorgen zou. Eerst veel later zouden ze volledig het offer leeren begripen, want terwille van zijn zuster en haar kinderen bleef de brave man ongetrouwd.

Oom Lloyd is de eerste leermeester van den lateren premier van Engeland geweest. Ik denk zoo, hij is een wijs man geweest en wat nog meer zegt, hij is ook een karakter geweest. Wales is rijk aan vele godsdienstige gezindten en oom Lloyd was lid van een dier gezindten, een groep van geloovigen, die afkeerig waren van officieele leiders bij de godsdienstoefening. Het was oom Lloyd, die gewoonlijk als voorganger optrad en die al zijn vrijen tijd gebruikte om zich te voorbereeren op zijn moeilike taak. Het kan wel niet anders, of deze man moet bijzondere eigenschappen hebben bezeten. In elk geval had hij alles over voor zijn jongen neef, die al spoedig groote belangstelling toonde voor al wat met het weten verband hield. In de smidse van het dorp, waar dikwijls, als in bijna alle dorpssmidse de mannen bijeenkwamen, om samen te praten over het nieuws van den dag, kon men den lateren staatsman geregeld vinden. Hij bevond zich, zoo klein als hij was, vooraan in de rij. Het is daar, dat hij zijn eerste aanraking kreeg met den strijd der geesten en gedurende heel zijn jeugd in het Welsche dorp is hij een vaste bezoeker van de smidse geweest. Vele jaren later, toen hij al lang de right honourable vriend was van Asquith, den premier, want hij was al minister van financi6n, heeft hij de vrienden van zijn jeugd om zich heen verzameld en een loflied aangeheven op de smidse. Treffende gelikeis met Lincoln, Amerika's grooten president, die ook steeds met waardeering sprak van de smidse in zijn dorp, waar ook hij de eerste contacten met de vraagstukken van het leven had gehad.

De eerste contacten met het leven. We zagen het reeds, die waren hard geweest voor den kleinen David, want moeder moest van de boerderij. Maar ook liefelike, want oom Lloyd nam hen allen bij zich om voortaan voor hen te zorgen, of ze zijn eigen kinderen waren. En dat deed hij ook in zijn opvoeding, een opvoeding, waarin eerbied voor godsdienst en recht de leidende beginselen waren.

Eerbied voor het recht. Dat hield ook in, dat oom Lloyd zich ergerde over het feit, dat de kinderen op de dorpschool eenmaal in het jaar bij het bezoek van den landheer den catechismus moesten opzeggen zooals die gebruikt werd in de Anglicaansche kerk. Dat ergerde oom Lloyd, want hij was immers non-conformist en van die Anglicaansche kerk moest hij dus niets hebben. Dat opzeggen van een geloofsstuk, dat de instemming der ouders niet had, kweekte maar huichelarij, vond oom Lloyd, en het ergste was het, dat daar niets aan te doen viel. Maar zijn kleine neef dacht daar anders over en wist bij een volgend bezoek van den squire de andere kinderen over te halen om de lippen stijf op elkaar te houden als de beurt weer aan de geloofsbelijdenis kwam. Wel hielden de anderen zich daar niet aan en het was al dadelike Davids kleine broer, die niet volhouden durfde, maar de squire had een les ontvangen uit het aanvankelike pijnlike zwijgen en den volgenden keer vroeg hij naar de leerstellingen der Anglicaansche kerk niet meer. Het geval teekent, het teekent onzen aanstaanden staatsman in zijn dapper verzet.

En dan zien we hem later als student in de rechten. Want hij wil advocaat worden en verlangt vurig de

DE KLEINE TOOVENAAR LIIT WALES

geschonden rechten van den minderen man te mogen verdedigen. Het is een heele hijsch voor hem, om het zoover te brengen en al Ooms spaarduitjes zijn er voor noodig geweest. Er is aanvankelijk zelfs meer voor noodig geweest, want nog thuis bij Oom moet hij zijn Fransch leeren op eigen gelegenheid. Oom, die ziet, hoe zwaar dat valt voor den jongen knaap, helpt hem een handje en studeert met hem mee. Het grappige tafereel kan men dan beleven, dat Oom en Neef samen in woordenboeken zitten te snuffelen en dan elkaar om de beurt de woorden gaan overhooren. Maar hoe moeilijk ook de weg moge zijn, zoo komt onze jongen er toch.

En dan gaat het crescendo. Want hij wordt een goede pleiter, die mooie zaakjes krijgt, zaakjes met een beetje politieke „muziek.“ Het is verbluffend wat hij bij dergelijke gelegenheden den rechters durft toevoegen. Als eens de president zegt, dat de zaak voor een ander hof zal moeten voorkomen, zegt de jonge advocaat: Ja zeker, voor een rechtvaardig en onpartijdig hof. En als dan de president, rood van woede over zulk een impertinentie, aan het eind van het debat vraagt, wien hij op het oog heeft, antwoordt Lloyd George: „Ik heb ù op het oog, mijnheer . . .“

Deze jonge, vurige strijder met zijn zin voor humor, zijn groote openhartigheid, werd de lieveling van het volk van Wales; het zag in hem zijn voorvechter. En als voorvechter van dat volk, dat zijn ernstige grieven had, kwam hij in het Lagerhuis. Arm en berooid. Want hij had nog steeds moeite zijn hoofd boven water te houden en zoo moest hij den hoogen hoed leenen, dien hij noodig had voor de installatieplechtigheid. Maar al ontmoette hij van de deftige lords ook allen denkbaren tegenstand, hij werd er na een zeker aantal jaren toch een zoo geziene figuur, dat hij er tenslotte minister werd in een liberaal kabinet.

We kunnen er niet aan denken Lloyd George hier te schetsen in zijn ontwikkelingsgang van parlements lid en minister. We zeggen alleen: hij werd door zijn groote bekwaamheden, zijn weergaloozen moed, zijn vlotte, gemakkelijke manier van optreden op den duur een der voornaamste ministers der Britsche kroon, al ver voor

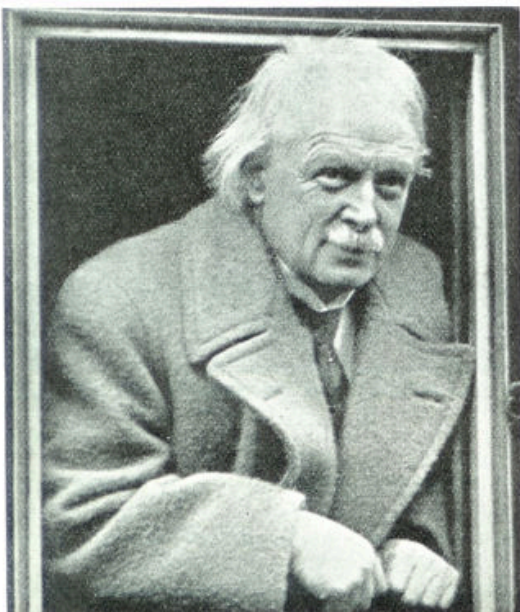
den oorlog. Moed had hij inderdaad voldoende, want tijdens den Boerenoorlog getuigde hij fel en zonder omwegen, dat dit een goddelooze oorlog was. Eens werd hij er bijna door gelyocht en zijn vrouw ontkwam ternauwernood bij een andere gelegenheid aan de woedende menigte. Zóó verblind was het toenmalige Engeland. Maar hij wist van geen wijken en dat heeft hem tenslotte geen kwaad gedaan. In Engeland heeft men toch altijd wel respect voor moed.

In den grooten oorlog rijst zijn ster zeer snel. Dan wordt hij als de meest vastberadene van alle ministers, munitie-minister en duizend fabrieken stampt „de kleine tovenaars uit Wales“ uit den grond. Hij reist onvermoed rond om den nationalen weerstand te verstevigen; hij houdt zijn boeiende redevoeringen, die beroemd geworden zijn. Dan is hij de populairste man van Engeland, hij, die vroeger de deftige lords, die hij bestreed, dol van woede had gemaakt, als hij ze in toon en houding belachelijk maakte, wat hij kon als geen. Want men vergete niet: de Welshmen zijn anders dan de andere Britten en Lloyd George was een echte Welshman ook in zijn humor en ironie, dat machtige wapen, dat men in hem altijd zoo vreesde.

Nog later is hij minister van oorlog, nog weer later minister-president, de groote man van Engeland. Aan de vredesconferentie neemt hij deel als een der dertigste mannen. Heftig is hij nog altijd en meermalen vliegen hij en de tijgerachtige Clemenceau, die hem niet uitstaan kan, elkaar naar de keel, zoodat Wilson hen, bevend, moet scheiden. Wonderlijke tafereelen hebben zich in die dagen binnenskamers afgespeeld. Maar ook deed hij zich vaak als een dilettant kennen, als hij in zijn oppervlakkige zorgeloosheid — want dat is een andere kant van hem — niet eens wist, waar nu precies de plaatsen lagen, waar het in het vredesverdrag om ging. Van de kaart van Europa wist hij inderdaad minder dan een leerling van een Nederlandsche H.B.S.

Thans is hij oud, Lloyd George, en zijn partij heeft uitgediend. Tusschen de beide uitersten werd deze midden-partij vrijwel vermalen. Politieken invloed heeft hij niet meer, waar hij een veldheer zonder een beduidend leger is; wel heeft zijn woord nog gezag als dat van een veteraan. Hij is nog lid van het Lagerhuis, maar zijn tijd is toch voorbij. Voor het overige geniet hij de rust van den ouden dag, vreugde belevend aan het werk op zijn modelboerderij, waar hij de mooiste aardappelen en de mooiste frambozen kweekt van de streek. Zijn volk eert hem, anders dan een Baldwin, die on-aantastbaar voor dat volk is als integer staatsman, maar die zijn genie mist. Het eert hem als den hoog begaafde, die in een moeilijken tijd der Britsche geschiedenis alles gedaan heeft om zijn land de overwinning te bezorgen. Overigens moet men hem veel vergeven, want hij is een van die politici, die veel oude plunje hebben en ongegeneerd met die oude plunje omgaan. De wijze, waarop hij Asquith, zijn grijzen leider, terzijde geschoven heeft, is niet fraai geweest, maar het moet erkend worden, dat het ook hoog tijd was, dat een wilskrachtig man de leiding in handen nam. Toen hij die leiding had, heeft hij inderdaad groot werk gedaan. Maar het kan niet ontkend worden, dat zijn reputatie als moreel politicus sindsdien had geleden. Terwille van zijn schitterende eigenschappen van geestig en slagvaardig man heeft men hem veel vergeven, maar . . . niet alles, zelfs al staat op zijn credit, dat hij het is geweest, die den Britschen weerstand zoodanig heeft georganiseerd, dat zijn land daardoor den oorlog won . . .

Q. A. de R.

Lloyd George